
אאאא, חו"מ: 17562

אל: רהמ"ש/600

מ-: המשרד, תא: 130494, זח: 1349, דח: מ, סג: שמ,

בכ"ב

975047

שמור/מידי

אל: תפוצה מדינית

מאת: ערב 2

הנדון: יש'ע - בעקבות 'הסכם חברון' ולקראת השלב האחרון של המו"מ על 'עזה-יריחו'

איתן הלל
רינת

1. 'הסכם חברון' (שנחתם ב-31.3 בקהיר) התקבל בשטחים בספקנות רבה ע"י תומכי התהליך והציבור הרחב ובהתנגדות חריפה, צפויה, ע"י ארגוני האופוזיציה. עם זאת, מהלכים נוספים שבאו בעקבותיו ובמקביל אליו - חזרת קבוצה של מגורשים/מבוקשים והמשך תהליך פינוי מחנות צה"ל ברצועה - הוסיפו מימד חיובי לתחושות בשטחים, אף אם לא מחו כליל את רגשות הבלבול, המבוכה והסקפטיות.
2. כאמור, התגובות בשטחים ל'הסכם חברון' היו מסויגות ביותר, כולל מפי בכירים ב'פנים', ביניהם כאלו שנמנו על המשלחת למו"מ (פייצל חסייני, עריקאת, זיאד אבו זיאד וכמובן חיידר עבד אלשאפי הנוקט בעמדות אופוזיציוניות). הביקורת שנמתחה על אש"פ, כולל על ערפאת אישית, בעקבות חזרתם למו"מ לאחר הטבח בחברון מבלי שדרישותיהם הראשוניות מולאו, היתה נרחבת ופומבית. בעיתוני מז' ירושלים התפרסמו מאמרים רבים שתהו לפשר 'הויתורים הפלסטיניים' ודחו את ההישגים, כטענת בכירי ה'חוק', בעד הנוכחות הבינ"ל בחברון.
3. ביטוי הולם לתחושות הללו סיפק, למשל, דר' ממדוח אלעכר (לשעבר חבר המשלחת למו"מ) שפנה מעל דפי 'אלקדס' (4) ב'איגרת פתוחה' להנהגה הפלס' ובה ביקורת חריפה על תפקידם של הפלס' במו"מ מול ישראל. אלעכר קרא להפעלת 'נשק' השעיית המו"מ (שכן גם לדעתו נטישת המו"מ לחלוטין אינה בגדר חלופה ריאליסטית) וקבע, תוך התרסה ברורה בפני הנהגת אש"פ, כי 'ערגתה של ההנהגה לשוב אל אדמת המולדת מובנת ולגיטימית, אולם אנו רוצים שהיא תשוב כמנצחת וששיבתה תהיה בבחינת גולת הכותרת - ולא שיבה בכל מחיר ולו גם ע"ח אינטרסים לאומיים עליונים. אסור שהשיבה האישית תהפוך לגאולה אישית ע"ח המולדת והעניין...'
4. מוקד התנגדות בולט במיוחד היה, כצפוי, בחברון. 'ועדת החירום' שהוקמה בעיר והורכבה מנציגי כל הגורמים הפוליטיים הובילה קו קיצוני שדרש את פינוי המתיישבים היהודים ודחה את תוצאות המו"מ הישראלי-פלס'. ועדה זו התפרקה אמנם, אולם הקולות הנשמעים מחברון ממשיכים לבטא קו נוקשה, אותו מובילים בעיקר אנשי החמא'ס

והאופוזיציה החילונית. אלו דחו את מינויו של מצטפא אלנתשה בטענה ש'עקרון המינוי' פסול ויש צורך בקיום בחירות למועצת העיר. בהקשר זה אף נמסר על איומים שהופנו לעבר ר'ע וחברי מועצה אחרים. מכל מקום ברור שחברון נותרה מוקד בעייתי מבחינת תומכי התהליך והנהגת אש'פ.

5. במקביל, ככל שאותרה התקדמות במו'מ בקהיר וצעדים ראשוניים החלו להיות מורגשים בשטח, ניתן להצביע על נימות שונות, אופטימיות וחיוביות יותר. חזרתם של 49 מגורשים/מבוקשים לאזח'ע ולי'ש, כמו גם ההאצה בתהליך פינוי מחנות צה'ל מהרצועה המחישו לציבור הרחב בשטחים (ובעזה בפרט) את השינויים הצפויים להתחולל, כאשר ייושם הסכם 'עזה-יריחו'.

6. חזרת המגורשים התקבלה, בדרך כלל, בחיוב. זה בלט במיוחד ברצועת עזה, שם אף נערכו להם קבלות פנים נלהבות. התגובות ביו'ש היו מאופקות יותר (אפשר על רקע הקרבה הגיאוגרפית לחברון, או לנוכח העובדה שהם אינם כלולים ב'עזה-יריחו'). כזכור, הפת'ח פרסמו כרוזים בהם קראו לציבור הרחב לשמור על איפוק למרות חזרת המגורשים.

7. בין כלל התגובות למהלך זה ראוי לעמוד על מספר מאפיינים עיקריים:

א. בכירי ה'פנים' מיעטו, לפחות לפי שעה, בתגובותיהם. אפשר וביקשו לעמוד, לפני שיגיבו, על התגובות בציבור. סביר גם, שהתנגדותם לשיבה מהירה למו'מ, בעקבות הטבת בחברון והסתייגותם ממה שהושג, עמדה גם כן מאחורי שתיקתם היחסית.

ב. האופוזיציה החילונית - חז'ע וחז'ד - בירכה אמנם על חזרת ה-49, אך במקביל פרסמו הודעות בגנות האפליה הארגונית שנעשתה בעת הכנת רשימת החוזרים.

ג. החמא'ס, לעומת זאת, הסתפק בד'כ בתגובות חיוביות ולא הזכיר את אי-חזרתם של אלו הנמנים על מתנגדי התהליך. ניתן להניח, שאנשי החמא'ס, הקשובים לתחושות בציבור, הבינו שתגובות פולמוסיות 'ישביתו את אורת השמחה' ולא יתקבלו בחיוב.

ד. החוזרים עצמם הדגישו בעיקר את הצורך בחזרת כל המגורשים מכלל הארגונים וקראו לחזק את 'האחדות הלאומית'. כולם גם הבהירו כי לא מונו לתפקידים קונקרטיים בשטחים.

8. יודגש עם זאת, כי חזרת המגורשים שבה וחידדה את אורת המתח השוררת במחנה הפת'ח לקראת יישום ההסכם. הן החוזרים והן פעילי הפת'ח ברצועה (ספיאן אבו זאידה, השאם עבד אלרזאק) דחו אמנם על הסף ציפיות למאבקי-כוח פנימיים סביב 'חלוקת תפקידים', אולם דומה כי בשטח כבר מורגשת תכונה מעין זו.

יוזכר, כי ההחלטה על סגירת משרדי הפת'ח בשטחים, שהתקבלה ע'י ערפאת עצמו, קשורה באופן ישיר למאבקים פנימיים מעין אלו. פומבית, כידוע, נקשר מהלך זה להריגת ששת 'ניצי הפת'ח' בג'באליה.

9. מאידך, במקביל לתגובות החיוביות לסימנים הראשוניים של 'פירות ההסכם' הצפויים, ניתן להצביע גם על תחושות מבוכה, בלבול ואף חרדה לקראת הבאות. תושבים רבים חוזרים ומעלים שאלות הקשורים באופיים של חיי היומיום עם קבלת הסמכויות ע'י הממשל הפלס' ובמרכזן שאלות כמו: עתיד הקשר והאפשרות לעבוד בישראל, דרך תפקודה של המשטרה הפלס'.

ויחסה אל האוכלוסיה ועוד. כן נמסר על אירה של אגירת מצרכים לקראת עוצר אפשרי שיוטל במהלך יציאתם של כוחות צה"ל מן הרצועה.

10. כאמור, החששות מפני כוח המשטרה הפלס' מדריכים הן את הציבור הרחב, אך גם את פעילי האופוזיציה. ניתן לאפיין את התגובות ב:

א. חשש כללי מפני אופן התייחסותה של המשטרה לציבור הרחב. פרשנים בעיתונות המקומית מדגישים כי אין ברצונם לראות 'כוח דיכוי חדש', אף אם במקביל עומדים על הצורך בכוח שישמור על הסדר הציבורי.

ב. ספקנות ביחס ליכולתה של המשטרה הפלס' להגן על הפלס' - הן מפני המתישבים היהודים והן מפני צה"ל. קולות רבים מטילים ספק בהצלחת תפקוד הסיורים המשותפים המתוכננים לישראלים ולפלס' (תחת פיקוד ישראלי...).

ג. פעילי האופוזיציה מביעים חשש מאופן ההתייחסות כלפיהם אף שפומבית משתדלים להצניע את ביקורתם ומדגישים כי השוטרים הם 'בני עמנו'. ברור, שכלל וקרבה שעת ההכרעה יצטרכו אלו להחליט על דרכי-פעולתם מול המשטרה הפלס'. פומבית, הם שבים ומדגישים כי יימנעו מעימות מולה ונמנעים מלהתייחס לאפשרות השתלבותם באופן כלשהו במסגרתה.

11. לסיכום ניתן להעיר, כי:

א. התחושות הרווחות, המתאפיינות, כאמור, בספקנות אף ביחס למהלכים חיוביים באופיים מבחינת הפלס', מעידות יותר מכל על תקופת 'בין השמשות' בה מצוי המו"מ על יישום הסכם 'עזה-יריחו'. סמיכותו של הטבח בחברון לשלב זה רק מגבירה את הבלבול והמבוכה כמו את החשש (הטבעי, למעשה) מפני הבאות. הטלת הסגר בעקבות הפיגוע בעפולה מחריפה, כמובן, את התחושות הללו.

ב. ראוי להדגיש, כי למרות חשיבות ה'פנים' בתהליך קבלת ההחלטות במחנה הפלס' (ערפאת), הרי שבסופו של דבר ההחלטה לחתום על 'הסכם חברון' התקבלה למרות התנגדות ברורה מצד בכירי ה'פנים' והאווירה הקשה ששררה בשטחים (הפיגוע בעפולה, ראוי להזכיר, התקבל בשטחים במעין תחושת 'הבנה' בצורך בנקמה). ניתן להניח, ששתיקתם היחסית של רבים מבכירי ה'פנים', כמו גם הביקורת הגלויה הנמתחת על מהלכי ההנהגה מעידים יותר מכל על תחושת הנחיתות השוררת אצל רבים בשטחים, מול תונים.

ג. אחת ההתפתחויות החשובות והמשמעותיות ביותר, עליה ניתן להצביע כבר בשלב זה על הפוטנציאל השלילי שבה, היא המאבקים הצפויים בקרב אנשי הפת"ח על 'חלוקת העוגה'. אין להוציא מכלל אפשרות שבשלב זה של 'בין השמשות' נחזה בהתגוששויות, אף אלימות, בין פעילי הפת"ח שרק יחריפו ככל שישובו פעילים נוספים. ערפאת, ניתן להניח, מודע לסכנה זו אף שבמידה מסוימת תהליכים מעין אלו, שליליים ככל שיהיו, משרתים בד"כ את מטרתו - הגברת השליטה האישית שלו במתרחש בשטח.

ערב 2 - מיקי הררי
13 באפריל 1994

תפוצה: שהח, סשהח, @ (רהמ), @ (שהבט), מנכל, ממנכל, מצב, תכנון,
סמנכלשלום, שלום, רחטמזת, ישראלערב, יועמש,
ר/מרכז, ממד, @ (רם), @ (אמן), @ (ר'אגת),
@ (מתאבשטחים), @ (עמית475)

סססס